

ZGODNJA DANICA.

Katolški cerkveni list.

Odgovorni vrednik in založnik: **Dr. Janez Kr. Pogačar.**

№ 50.

V Četertik 13. Grudna.

1849.

Izlaganje Lavretanskih litanij

k časti in hvali presvete in brez madeža Device Marije, Matere božje.

(Dalje.)

Mati precista, prosi za nas!

Ali je bila Marija devica čista od lastnih grehov?

Presveta Božja porodnica je bila po posebnim spredku, ji od Boga danim, vselej prosta od vsiga lastniga greha, ne le smertniga, temuč tudi odpustljiviga. To vsa cerkev od presvete Device veruje, kakor Trid. zbor. sej. 6. Kan. 23. pravi.

Nič umazaniga, nič otemnjeniga v nji ni bilo. „Ne bi bila pripravna, biti mati Božja, ako bi bila kdaj grešila“, pravi s. Tomaž Akvin. Pa ne le prosta od vsiga greha je bila Marija, temuč prosta udi od vsiga pozemeljskiga nagnjenja in poželenja, njeno sercé je vedno proti nebesam obrnjeno ostalo. — Ljubezen Device je bila čez vse stvarjene reči povzdignjena, in nikakor jim podložna. Zato je vidil s. Janez v skrivnim razodenji 12, 1. mesec pod njenimi nogami; mesec pomeni spreminljive reči; tega je presveta Devica imela pod nogami, ker se ni minljivim rečem nikoli podvergla, temuč vse minljive reči je svojim nogam podvergla. Po pravici bo Marija imenovana „*mati lepe ljubezni*“; zakaj z lepo ljubeznijo je vselej ljubila Boga, z lepo angele, z lepo ljudi, z lepo vse stvari. Od te

reči se Mate re pravi s. Duh v visoki pesmi 6, 8. „*Ena je moja golobica, moja neomadešvana*“. Zakaj le ona je bila med vsimi svetniki edina nar bolj popolnoma, nar bolj čista, nar bolj sveta. Od tod so tisti častivni perimki svetih očetov, s kterimi presveto Devico imenujejo „*presveto, brez madeža, neomadešvano, čisteji od angelov*“.

Čista je bila pa tudi Marija na telesu; in akoravno je k očiševanju v tempelj šla, je to le storila iz željá po veči čistosti, in de bi bila postavo dopolnila.

Ljubimo po njenim zgledu tudi mi čistost; ohranimo čistost duše in telesa. Med vsimi stvarmi, ktere se čiste imenujejo, boljši ne bomo najdlji, kakor je Božja mati. Njo naj lepši, nar bolj modro, nar bolj ljubeznjivo, nar bolj čisto posnemajmo in častimo; nji se priporočujmo, rekoč: *O Marija, ti vsa lepa, ti precista Mati! nikoli svojih neomadežvanih oči od mene z grehi omadežvaniga Adamoviga otroka ne obrni, scer sim pogubljen. Ti sovražiš madež, ne pa omadežvaniga; greh, ne pa grešnika; zadobi mi tedej milost, de se bo moja duša s pokoro očišena enkrat brez madeža smertniga greha od mojiga telesa ločila. O Marija, mati precista, za nas Boga prosi!*

Mati brez madeža, za nas Boga prosi!

Ta častivni primek Marije device bi se prav za prav spet mogel izreči: „*Mati precista*“, pa v drugim pomenu, kakor poprejšni. (V latinskim, tedej v izvirnim jeziku je: *mater castissima*; v nemš-

kim: Du allerkeuscheste Mutter). Ta častivni primek pomeni čistost od meseniga poželenja. V slovenskim jeziku se pa: „mati prečista“ v tim poslednjim pomenu zavoljo pomanjkanja določivno permerjene besede prestavi: „Mati brez madeža“. Mater božjo imenujemo brez madeža, zato ker je bila vselej popolnoma prosta od vsiga poželenja ali sladnosti mesa: — brez madeža ali prečisto, zato ker je v ti čednosti vse druge čiste stvari deleč preseгла. „Vse, kar je tvojiga, o Božja porodnica, je prečudno, je silno veliko, in moči drugih preseže“, pravi sv. German.

To veljá pa zlasti od njene čistosti, zavoljo ktere bo ona vselej Devica imenovana brez pristavka, tako de če kdo „Devica“, ali „sveta Devica“ pravi, se precej vé, de je Marija. S. Epifan pravi: „Kdo si je kdej upal izreči ime svete Marije, in če je bil vprašan: ktere? — ni precej ime devištva pristavil?“ Sosebna je tedej bila čistost matere Božje, ktera ji je ime „Devica“ persvojila: ona tudi vse device s svojo čistostjo preseže. Zakaj njena deviška čistost je bila:

1. *Z nar bolj popolno obljubo uterjena.* Zakaj delo, ktero je po obljudi, iz več čednost izvira, kakor ktero je brez obljube storjeno; po obljudah bo volja bolj nepremakljivo k dobri mu zavezana, je tedaj bolj popolnoma, in bolj obvarvana in oborožena zoper skušnjave hudiča in lastno slabost in spreminljivost človeka; kdor po obljudi kaj stori, se Bogu bolj podverže, mu je tedej prijetniši in dopadljiviši; kdor brez obljube kaj stori, le delo Bogu daruje; kdor pa obljudi in po obljudi stori, delo in zmožnost Bogu daruje. „Devištvo, pravi s. Avguštin, bo časteno ne le zato, ker je devištvo, ampak zato, ker je Bogu posvečeno“. — „Več daruje“, pravi s. Anzelm, „kteri drevó s sadjem, kakor kteri samo sadje daruje“. Ljubši in prijetniši je hlapec gospodu, vojak cesarju, dolžnik posojevavcu, ako svojo zvestobo s persego poterdi, kakor če le z golimi besedami obljudi storiti, kar je dolžan.

Ker je bila pa čistost Marije device z obljudo uterjena, kakor je bilo že rečeno, je bila gotovo boljši in bolj izvišena, kakor čistost drugih devic, ktere ne storijo obljube čistosti. Pa tudi boljši in bolj izvišena, kakor čistost tistih devic, ktere se z obljudo k deviški čistosti zavežejo, zato ker je:

2. *Izvirala iz bolj popolne ljubezni.* Zakaj po meri ljubezni se tudi vrednost in zasluženje premerja. Ljubezen Device je bila pa nar bolj popolnoma, tedej tudi njena obljuda nar bolj popolna, in terej tudi njena čistost nar bolj izvišena.

Od ljubezni Marije do Boga kdo je vstani po vrednosti govoriti? Kdo izmed vsih čistih stvari je

z veči ljubeznijo do Boga vnet bil ko Marija? Podobnost ljubezen rodi; kdo je bil bolj Bogu podobin, kakor Marija? Vdeleževanje dodrot ljubezen redi, komu je pa Bog veči dobrote dodelil, kakor Marii? Ljubezen se nad ljubeznijo vname, koga je pa Bog bolj ljubil, kakor Marijo? Spoznanje ljubezen podpira; kdo je pa bolj Boga spoznal, kakor Marija? Njena ljubezen je tedej gotovo nar vikši. —

Čistost Matere božje je bila pa tudi od čednost spremljevana, ktere so njeno popolnost izvikšati zamogle. Te so:

a) Ponižnost. „Spodobi se“, pravi s. Ambrož, de je devica tolikanj ponižnejši, kolikanj bolj čista je“.

b) Sramožljivost. „Ime je devica, perimk je pa sramožljivost“. S. Ambrož.

c) Pobožnost. „Devica misli, kar je Gospodoviga“. I. Kor. 7, 34.

d) Zderžnost. „Lakota je prijateljica devištva, sovražnica razpušenosti“, pravi s. Hieronim.

e) Pohlevnost, ktera odvzame lahkomišljenost, prederznost, nestanovitnost, godernanje: torej pohlevnost čisto ženstvo nar bolj zaljša. — Te in druge čednosti je Mati božja v nar višji stopnji imela, od nje pravi s. Ambrož: „Devica je bila ne le po telesu, temuč tudi po duhu. V sercu ponižna, v besedah postavna, v duhu modra, malo besed, „bolj goreča za branje, svojiga zaupanja ni stavila „v negotovo bogastvo, temuč v prošnjo reveža: „delavna, sramožljiva v govorjenji, za pričo svojih misel ne človeka temuč Boga iskati ji je v navadi bilo; nobeniga ni žalila, vsim je dobro želela, pred starjimi je vstala, sebi enakim ni bila „nevošljiva, bahanja se je ogibala, ubogala je pamet, ljubila krepost. Kdaj je ona le s pogledam „svoje stariše žalila? Kdaj je z zlahto v razpertii „bila, kdaj je ponižniga zaničevala? Kdaj slabiga „zasmehovala? Kdaj se siromaka ogibala? — Nič „temniga ni imela v očeh, nič prederzniga v besedi, „nič nepošteniga v delih. Njeno obnašanje ni bilo „mehkužno, njena hoja ni bila prešerna, njeni glas „ni bil razpušen; tako de unauje njeniga telesa je „bilo podoba njene duše, izobraženje njene poštenosti“. S timi čednostmi tedej ozaljšana se je čistost Božje matere prečudno svetila, in od njih spremljevana je tolikanj zvikišana bila, de je lahko vse druge preseгла.

Pa ne le v sebi je Marija devica vse gibanje poželenja zaterla, temuč tudi v drugih je to storila. Bogaboječča, poštena, modra deklica je v stani z enim samim nedolžnim pogledam, z eno samo rezno besedo pričijoče s spoštevanjem navdati: iz nedolžne, čiste deklice sije vrednost in spoštevanje, pred kterim omolkne nesnažni jezik, in beži prešerno dja-

nje. Taka je čistost Božje matere, Marije device, bila. S. Ambrož pravi: „Tolika je lepota Device, bila, de ni le v sebi lepoto vrednosti ohranila, temuč tudi drugim, ktere je obiskala, zaznamik nedotaknjenosti dodelila.“ „Posvečujoča gnada“, pravi s. Tomaž Akvin, „ni le v Devici vse neperpušeno gibanje zaterla, ampak je tudi v drugih to moč imela, tako de akoravno je bila lepa na telesu, vendar od nikogar poželjena biti ni mogla.“ „Obraz Device“, pravi sloveči bogoslovec Janez Gerzon, je spodbodel pogledajoče k čistosti, in je ugasnil in zamoril vse nečiste misli.“ Kakor se stopi vozek pred ognjem, tako je zginila nečista ljubezen spred obraza Marije device. Ni čudo tedej, de je bilo vse, kar je okrog nje živel, z nebeškim ognjem ljubezni in svete čistosti ogreto, in de je s. Jožef dar deviške čistosti zadobil, ker je z Devico živel. Tudi od s. Janeza evangelista jih veliko meni, de je zato toliko stopnjo deviške čistosti dosegel, ker je po smerti Jezusovi s presveto Devico živel.

Skerbimo tedej, če smo modri, de to prečisto Mater vedno pred očmi imamo, jo nasledvamo, in posebno pobožnost do nje imamo. „Ozri se na zvezdo, klič Marijo“, pravi s. Bernard. „Če se vzdigajo vetrovi skušnjav, ozri se na zvezdo, klič Marijo“. To storimo rekoč:

O Marija, ti limbar med ternjem, ti gorec ternjev germ, ti svitlo čista jutranja zarja, ki temo nečistih misel razpodis; ti Devica narčisteji med vsimi devicami! zadobi mi svatovsko oblačilo, namreč oblačilo čistosti, brez kteriga se moja duša na zenitnino božjiga Jagnjeta perkazati ne smé; zadobi mi milost, de svojimu stanu permerjeno čistost ohranim; o Marija, Mati brez madeža, za nas Boga pros!

(Dalje sledi.)

Božja vladba v zgodovini celiga sveta.

(Dalje.)

4. Boj na Nemškem zoper Ogre.

a) Bitva pri Merzeburgu.

Ko je Nemško med časam od Ludovika otroka do Henrika I. zavolj notranjih razpertij brez vse moči bilo, so brezštevilne trope z Oggerskiga pogostama deželo zagernile. Z izgovoram, de hoče z nemškim kraljem prijazno zavezo narediti, je že v l. 901 nadvojvoda Arpad na Nemško poročnike poslal. Ti, ko so ogledovaje deželo prehodili, so svojimu vojvodu sporočili, de je nemški kralj še otrok, de so njegovi pervaki med seboj v kervave razpore zapleteni, in vse nemške dežele v razdraženosti in nepokoji. Že precej drugo leto je nezmerena ogerska četa na Nemško vdarila, se čez

reko Anso (Eas) vzdignila, in s toliko neprevidljivo hitrostjo ropala in pokončevala, de na Bavarskim več kot sto ur na obsego v nekterih dnech že skor nič več ropati ni bilo. Vse cerkve, vsi samostani so v grobljah in razvalinah ležali. Predin se je še bavarska vojskna truma zbrati mogla, jo je bila roparska četa s svojim nezmernim plenam že spet potegnila. Tolovajstvo, morija in druge gausobne dela teh divjakov so se v l. 907 ponovile, ko jim je po zmagi čez Nemce pod vojvodam Luitpoldam vsa Bavarija odperta bila. Prihodno leto 908 so se skoz Marsko in Česko vlekli, in na Turinško in Saksonsko vdarili. Vojvoda Burkard Turinški in škof Rudolf Vireburški sta se jim nasproti postavila. Blizo pri Ajzenah ste se obě trumi zadele; pa ravno tako nesrečni, kot prejsno leto, so bili Nemci tudi tistikrat. Vojvoda in škof sta bila v boji vbita, in z njimi velik del turinskih in izhodno-frankovskih plemenitnikov. V pervič so se Ogri nemško pogumnost v l. 912 spoznavati učili, ko je njih armada od bavarskiga vojvoda Arnulfa ne le natolčena, ampak popolnoma razbita bila. To se je godilo pod kraljem Konradam, kteri je v l. 911 Ludovika v vladi nasledoval. Pa med razpertijami, ki so pod Konradam na Nemškem bile, so Ogri kmalo spet na novo prirojili. V l. 915 so po Frankovskim do okraja pri Fuldi prisli. Prihodno leto so se spet po roparsko in tolovajsko po vsiat Frankovskim vlekli, so šli potlej čez Reno, so v Lotringijo prilomili, in tudi to deželo, kakor en del bližnje Francoske, z ropam, morijo in pozigam vnesrečili.

Konrad je proti koncu leta 918 umrl. Odslej so Ogri nekaj časa Nemci s svojo roparijo prizanesli, pa le zato, ker so ta čas od Berengara v Italijo poklicani, unkray Planin veliko obilniši plen kot na Nemškem dobili. Pa že v l. 924 so spet na Nemškem rojili. Še številni četa je drugo leto prihrula. V dve tropi razdeljena je ena na Saksonske, druga na švabske ropila. Zdej so se do Bodenskiga jezera raztegnili; in dimne razvaline mest, samostanov in cerkev, in celi kupi pomorjenih prebivavcov so povsod sled njih pokončevanja zaznamovali. Celo Nemčijo so zdej zajeli; clo noter na Francosko so že prerili, ter povsod smert, strahoto in revšino zapustili.

Med tim je vojvoda Henrik Saksonski za kralja Nemcov spoznan bil (Henrik I. Sinkovčar imenovan). Pervo, kar je v zadevi do Ogrov storil, je bilo, de je devetletno primirje od njih prisilil, in tako nemškim deželam nar pred pokoj zadobil. Tiste čete, ki je na Saksonske in Turinško vdarila, seer ni bil zmagati v stanu; pa med tem ko je od Ogrov natolčen v terdnjavi Verla bil, je eni od njega izposlani tropi nadvojvoda Coltan v roke

prišel in vkljenjen v Verlo pripeljan bil. Vsako rešilo v dnarjih, kakoršno koli bi se od njih terjalo, so Ogri za svojiga kneza vložiti pripravljene bili. Henrik pa je dobro vedil, de bi Ogri, ko bi zdej rešilo plačali, morebiti že drugo leto spet prišli, de bi se desetkrat odškodovali; zato jim je za vso resnico naznanil, de le terdin mir je cena, za katero jim njih kneza izpustiti hoče. Nobena druga pogoja bi se Ogram težji zdela ne bila. Že šest in dvajset let so bili navajeni, Nemčijo za posest njim v rop odločeno imeti. Temu se odpovedati, se jim je nemogoče zdelo; pa še bolj nemogoče jim je bilo, močno, dobro zavarvano terdnjavo Verlo v last dobiti. Brez svojiga kneza domu se vrniti, bi jim bilo pa neizbrisljivo sramoto napravilo. S težkim sercam, in le z močjo okoljsin prisiljeni, so se na zadnje Henrikovi zahtevi ali volji vdali. Ogri so mir ali veliko več primirje za devet let obljubili; proti temu pa jim je bilo, v imenu darila, neko letno odrajtvalo dovoljeno.

Ako si je Henrik s tem, de je ugnani Nemčii odlog za spočitek zadobil, že občno hvalo zaslužil, je pa zlasti v načinu, kako je ta odlog obernil, veliko dušno moč pokazal. Neprenehljiva nesreča Nemcov v boji z Ogri mu ni bila nobena vganjka. Za pglavitni uzrok doslejšne sramotne vojskne zgube je imel ne le posebno spretnost Ogrov v boji, ampak zlasti popolno nepripravnost v vojskovanji med Nemci samimi. Torej je s tem začel, de je dobro vojskno trumo napravil. Z mnogoterimi izgovori se je doslej vsak vojašini odtegniti iskal. Zato je Henrik zapovedal, de je vsak pervorojeni sin pri hiši pred deljenjem očetne dedšine k vojaški službi zavezan, in pod smertno štrafingo že tretji dan po storjeni napovedi pod bandero svojiga vojvoda se pridružiti dolžan. Ker je dalje Nemčija takrat z razbojniki, veči del silno prederznimi ljudmi napolnjena bila, ki jih Henrik tudi z nar veči ojestrostjo ni zatreti mogel; je zdej vsim tem ne le popolno odpušanje dovolil, ampak jim je tudi zemljiša odmeriti, in obleko in orožje med nje razdeliti ukazal, in je iz njih posebno, dobro v red djano in vselej za vojsko pripravljeno trumo naredil. Tudi je Henrik še druge dobre, primerne spremembe pri armadi napravil. Namesti poprejniga silno težkiga jim je lahkiga orožja preskerbel. Konjikam je dal berze konje, jih je vadil lok in sulico prav rabiti, jih učil konje z nar veči urnostjo sukati, in med dirjanjem svoje meče in sulice prav obračati. Tako si je Henrik svojo vojašino po potrebi časa izuril. S svojimi vojsknimi napravami je pa tudi za čas miru pomagati hotel. Pomanjkanje terdnjav je bilo dozdej krivo, de so Ogri v malo dneh nezmerne okraje zajeti mogli. Temu v okom priti je Henrik ne le na mejah, ampak tudi sred

dezele nove mesta postaviti, jih z ozidjem in vodotoki obdati in z vojaki zavarvati ukazal, katerim je čas za vojsko se vaditi in čas hiše zidati posebej odločen bil. Večkrat med letam je Henrik celo saksonsko vojskno trumo skupej spravil, vse dobro ogledal, in vojake v sulcbah in družih vadbah v vsi mogoči vojskni spretnosti in gibčnosti izuril. Tako je obudil veselje do vojske in oživil upanje zmage.

Kdo iz vsiga tega ne vidi, de je bil Henrik izvoljeno orodje previdnosti božje, Nemčijo jarma divjakov oteti? Izurjeno, zmagovavno armado je Henrik pripravljeno imel, ko je čas z Ogri storjeniga primirja dotekal. Zdej skliče veliki vladar zbor saksonskih stanov, de bi jim vprašanje postavil, ali bi zasramljivi davk barbaram še dalje odrajtovali, ali pa si samostojnost Nemčije z mečem pridobili. „De bi zakladnico Ogrov polnil, pravi Henrik, sim bil dozdej prisiljen, Vam, vašim sinovam in hčeram še nar potrebnisi vzeti. Družiga nimamo več, kot vse revno, golo življenje. Ako bomo zasramljivi davk še dalje odrajtovali, bom primoran, cerkvam in njenim služabnikom njih premoženje in clo altarjem njih v božjo službo posvečene dragine odvzeti, de jih bom sovražnikom keršanstva izdal.“ — Močno je ta govor kralja vsih serca prijel. Enoglasno so vojsko sklenili. Vsi pričijoči so proti nebu povzdignili svoje desnice, so svojimu kralju zvestobo prisegli in obljubili, v vsakim boji, v vsaki nevarnosti terdno z njim deržati. Kmalo nato pridejo ogerski poslanci, in hočejo imeti odrajtvalo jim doslej dovoljeniga davka. Namesti odgovora jim Henrik grintoviga psa dati ukaže. Tako so se ne le s praznimi rokami, ampak po svojih mislih tudi gerdo zasramovani na Ogersko vrnili. Ako je doslej le ropoželjnost in upanje obitniga plena Ogre na Nemško vabilo, jih je zdej maševanje in razserdenje zavolj prestane sramote tje gnalo. Res so že v jeseni tistiga leta v dveh brezštevilnih trumah priderli, katerih ena je na Turinško, druga na levi breg Labe (Elbe) vdarila. Perva je pa kmalo na oba saksonska kneza Vojnomira in Hermana zadela, ktera sta jo spet nazaj zapodila, in ko sta še nekaj Turinskih kardel pridobila, sovražnika skupno prijela, in se v določivno bitvo z njim spustila. Popolnoma so se zdej nove, od Henrika narejene vojskne naprave skazale: Nemci so častito zmago dognali. Več ogerskih knezov je na boriši ostalo, vsa njih armada je bila razkropljena; bežeče pa so tako silno deržali, de so večidel pod mečem Nemcov padli, in malokteri, ki so smerti utekli, so se brez pomoči potikali, dokler so lakote in mraza konec vzeli.

Pa tudi Henrik je med tem trumo pod svoje bandera zbral, in gre z njo sovražniku poleg reke

Labe naproti. Ni dolgo terpelo, de ste si obé trumi nasproti stale. De bi priropani, nezmerni plen zarvarvali, si Ogrri staniše napravijo, in močno stražo v njem postavijo, ter hité v boj. Ravno tako Henrik svojo trumo iz staniša pripelje, jo za bitvo v red spravi, dirja skoz verste vojakov, in jih z obudljivimi besedami opominja. „Otroci!“ jim pravi, „le terdno se v verstah skupej deržite; perve sovražne pušice s svojimi škiti odvernite, in sukajte svoje sulice potem hitro in hrabro“. — Pa h temu za zdej ni priti imelo. Kaže se, de so Ogrri malo poprej na Turinškim prestano zgubo svojih rojakov zvedili, in o tim ob vso serčnost prišli. Ko so namreč zdej številno konjništvo v terdo sklenjenih verstah zagledali, jih je neznan strah spreletel. Brez de bi bili le eno pušico spustili, se je vsa ogerska armada v beg podala. Henrik je menil, de se mu bodo vsaj pri napadu staniša huje v bran postavili; pa tudi vsa straža v njem je zbežala, kakor hitro je Nemce zagledala. Staniše z vsim v njem naku-pičenim plenam in z nezmerno čedo živine je zmagavcam v roke prišlo. Pa kar je venec te brez pre-livanja kervi dobljene zmage doversilo, je bila oetba uplenjenih, v suznost odločenih žen, devic in otrok, katerih število je bilo silno veliko. Vsi v veselji nad pomočjó Gospodovo so se Nemci nató v svoje dežele k svojim družinam vernili.

Ta čeravno popolna zmaga vender ni mogla Henriku nevarnosti prikriti, ktera mu je še protila. Ko je vse z naglim begam Ogrov sklenjene okolj-sine dobro prevdaril, ni dvomil, de ga še hud boj čaka. Zatorej je svojo armado skupej obderžal, in vojakam za zimo stanovališa odkazati dal. Henrik se ni motil. Že perve spomladanske dni leta 933. je sporočilo prejel, de se nova armada z Ogorskiga približuje. Neutegama Henrik svojo armado iz zim-skih stanovališ sovražniku naproti pelje, in na prav primerjenim kraji blizo Merzeburga svoje staniše napravi. Sovražnik se ni dolgo čakati dal. Henrik pa, de bi novo nabrane vojskne trume na strašni pogled Ogrov privadil, se je sperviga bitve ogibal. Le med konjniki so majhni boji vstali, v kterih so pa večidel Nemci zmagali. Na zadnje pelje Henrik svojo armado iz staniša, in jo za bitvo v versto dene. Spodbudljive besede, ki jih je svojim vojakam govoril, so bile vselej z veselim vrišem sprejete. Nekoliko pešcov od lahkih konjnikov podpiranih je imelo z videznim napadam sovražnika iz njegove priročne razpostave privabiti. To je šlo; in zdej se začne nar grozovitniši bitva, ktera je kdej med Nemci in Ogrri vstala. Henrikov levi od-del, pod vodstvom kneza Hagara, naposled svoje nasprotnike v beg zapodí; pa jih sledé je prišel s svojimi tropami na prav neravno, za konjništvo ne-pripravno zemljo. Kardela so se razderle in v ne-

redu mešati jele; Ogrri pa se hitro zabernejo, in Nemce vnovič zlobno napadejo. Že so Nemce deleč nazaj pognali, in celi levi od-del bi bil popolnoma razbit, in s tem morebiti bitva sovražniku v srečo določena, ko bi ne bil hitro Henrik z nastopivno trumo pristopil. Kjer je bila nevarnost nar večí, tam je bil kralj, kmal pri desnim, kmal pri levim od-delu, kmal tudi v sredi svoje armade. Dolgo je zmaga omahovala, naposled se je na Henrikovo stran nagnila.

Obupnim enako so se Ogrri bojevali; toliko strašnejši je bila pa zdej njih zguba. Vsi njih vo-diteli so padli v boji, vse njih vojskne znamnja so jim bile vzete; kakor deleč je seglo okó, je bila ravnina z merličí pobitih sovražnikov pokrita, in njih celo staniše z vsimi v njem nadevanimi zalo-gami je prišlo zmagavcam v roke. Vsa prevzeta od veselja do svojiga kraljeviga vojvoda je armada Henrika na boriši za cesarja oklicala; in po vsih deželah, skoz ktere se je oznanilo od te častite zmage hitro razglasilo, je ljudstvo velikiga Hen-rika za oetnika Nemčije slavilo. Pa med tem ko je zmagovavec pri Merzeburgu v vsih sercih prebi-val, je bil gluh do združeniga glasa armade in do slavljenja celiga ljudstva: ostal je tisti ponižni kralj, ki je pred bil. Ker je vso čast zmage tistimu pri-pisal in dal, kterimu edinimu vsa čast in slava gré, je v Merzeburgu za srečno dognano veliko delo Boga zahvalil, de je Nemčijo, če tudi ne popol-nama Ogrov rešil, vender vsaj za vselej vsiga strahú pred njimi otel. Dvajset let si divje čete po-tem niso upale, na nemško zemljo stopiti; še le pod vladijo Henrikoviga sina, velikiga Otona I. so se spet prikazale, kterimu je pa odločeno bilo, moč Ogrov popolnoma zatreti, in jim vrata v Nemčijo za vse čase zapreti.

(Dalje sledi.)

Versta Lavantinskih škofov z oziram v Solnograške nadškofe.

Spisal Peter Hieinger.

(Dalje.)

15. Konrad Torer žlahtni Terlajnski, popred korar v Solnimgradu, in prošt v Berhtes-gadnu, je nekaj časa le oskerbnik Lavantinske ško-fije bil, dokler ni, blezo leta 1391, v škofa po-svečen bil. Tudi on je škofijske prihodke za nekaj zboljšal. Bil je pa tudi dober pastir za dušni prid svoje čede in mož obilne svetosti. Umerl je krog l. 1408, in njegovo truplo je bilo čez 236 let skoraj še nestrohnjeno najdeno. — V Solnimgradu je za Piligrinam II., l. 1396 Gregor šenk žlahtni Osterviški, stolni prošt in nadmašnik, v nadškofa izvoljen bil. Takrat je še terpel razpor v rimski

cerkvi, ker je na eni strani po smrti papeža Urbana VI. Bonifaci IX., njemu nasproti pa na drugi strani po smrti Klementa VII. Benedikt XIII. postavljen bil. Nemški škofje in tudi Solnograški s svojimi poddružniki so stali na strani Bonifacija IX. Ko je nadškof Gregor I. 1403 umerl, je ta papež Bertolda, Frizinskiga škofa za Solnograški stol odločil; korarji Solnograški pa so iz svoje srede Eberharda III. žlahtniga Najhauskiga izvolili, kteriga je tudi po prostovoljni odstopnji Bertoldovi papež Inocenci VII., Bonifacijev naslednik poterdil l. 1404. L. 1409 je bil v Pizi na Italijanskim velik cerkven zbor držan, de bi se razpor v rimski cerkvi poravnal: tje je tudi nadškof Eberhard svojiga poslanca dal. Sklenjeno je bilo, de naj oba nasprotna papeža Gregor XII. in Benedikt XIII. odstopita, in Aleksander V. je bil kakor pravi papež izvoljen.

16. Urh II. je bil Lavantinski škof od leta 1409 do 1411. Papež Aleksander V. ga je v apostolskiga poslanca in pobiravca dohodkov, ki so apostolskimu sedežu iz teh strani šli, postavil.

17. Volfhart žlahtni Erenfelski, brat tedasnjiga Gorotanskiga deželnega poglavarja, je prišel l. 1411 na Lavantinski škofski stol. — S cerkvenim zborom v Pizi razpor v katolski cerkvi ni bil poravnal, temuč še le huji storjen, ker so bili potem trije papeži; nobedin poprejšnjih namreč ni hotel odstopiti, in namesti Aleksandra V. je bil Janez XXII. izvoljen. Zatorej je bil l. 1414 nov veliki cerkveni zbor v Konstancii na Nemškim zbran: nadškof Eberhard III. je namesti sebe tje poslal Angela, opata v Rajnu; v zadnje je pa se sam s Sigmarjem, Sekovskim škofom, tje šel. V tistim zboru je bila edinost v cerkvi spet poravnana, in papež je postal Martin V. Bil je tudi presojen in kriv spoznan uk nekiga Viklefa iz Angleškiga, in pa Husa iz Českiga, kterih prvi je moč s zakramentov in vso duhovsko oblast tajil, drugi le pravične ne pa grešnikov za ude svete cerkve terdil, kelih s kervi per obhajilu ljudstva tirjal, in sploh duhovsino hudo grajal. Po končanem velikim zboru je nadškof Eberhard III. tudi v Solnimgradu svoje poddružne škofe vkup zbral l. 1418: bil je tukej uk Viklefov, ki se je tudi v te strani silil, v novič zaveržen, in posebne postave — 34 po številu — so bile dane, zadržanje duhovsine in minihov poboljšati. Tudi so škofje posebno zvezo med seboj sklenili, pravice in prostosti svojih cerkev zoper napade deželskih gospodov braniti. Bili so pa takrat pod Solnograško nadškofijo podložni škofje v Frizingi, Regensburgu, Pasavu, Kimzeji, Briksnu, Kerškim, Sekovim in Lavantu.

18. Friderik Tajs žlahtni Tezinski, je

bil po smrti Volfhardovi l. 1422 na Lavantinski stol prišel, pa je bil že l. 1424 v Kimze prestavljen.

19. Lorenc žlahtni Lihtenberski je bil prvi pot škof per s. Andreji od l. 1424 do 1434. Veliko si je on prizadel na veči škofijo priti, in po smrti Kerškiga škofa Ernesta l. 1432 si je gospodarstvo Kerškiga škofijskiga posestva prilastil, ker je upal v škofa ondi postavljen biti; zato se je l. 1434 Lavantinski škofii odpovedal. Vonder on ni nikdar v resnici Kerški škof postal, ker je po želji papeža Evgenija IV. na tisti stol Janez Salerman postavljen bil, kterimu se je škof Lorenc za obljubo letniga plačila l. 1436 umaknil. — V Solnimgradu je bil med tem nadškof Eberhard III. l. 1427 umerl, in na njegovo mesto je prišel Eberhard IV. iz žlahtne Staremberske hiše. Ta je poravnal razpertje med Pasavskim škofom Leonardom in Avstrijskim nadvojvodom Albertom V., je pa že l. 1429 umerl, in naslednika imel Janeza II. iz žlahtne Rajhberske hiše na Koroškim, doslej stolniga prošta v Solnimgradu. Ko je bil l. 1431 veliki cerkveni zbor v Bazileji sklican, je nadškof Janez namesti sebe tje poslal Jakoba Frishamerja, Frizinskiga korarja. Prvi sad tega zbora je bilo zravnanje Husovskih prekucij. Husovi nasledniki na Českim, Husiti imenovani, so bili namreč velike nepokoje začeli, in so z vojsko katolsko reč po domači in po bližnih deželah zatirali. Ko so se pa v zadnje sami med seboj razperli, je bilo v Bazileji zbranim očetam ložeje, njih veči del z dovoljenjem nekterih reči v božji službi, zlasti keliha ali s. kervi zraven svete hostije per obhajilu ljudstva pridobiti.

20. Herman iz žlahtne Gnaske hiše na Štajerskim, je bil Lavantinski škof od l. 1434 do 1438.

21. Lorenc žlahtni Lihtenberski je l. 1438 spet drugi pot na Lavantinski sedež prišel. — Tisti čas so se duhovni očetje, ki so bili v Bazileji zbrani, po enim delu s papežem Evgenijem IV. popolnoma razderli, ter so tako daleč šli v svojim nasprotovanji, de so še družiga papeža, Feliksa V. izvolili. Solnograški nadškof Janez II., kteri je popred zvesto s papežem Evgenijem deržal, se je dal pregovoriti, de je zdaj na stran Feliksovo stopil. Zbral je v Solnimgradu tudi poddružne škofe, ter jim je predlog storil, se tudi na to stran podati. Gotovo je, de se je tudi Lavantinski škof Lorenc na stran Feliksa V. obernal. V plačilo za to je bil v Oglejskiga patrijarha imenovan l. 1444; pa v resnici ni mogel tega stola posesti. Torej si je ondi v namestnika Picniskiga škofa Martina odločil, sam pa je Lavantinsko škofijo še po tem oskerboval do leta svoje smerti 1446. Žalostno

je bilo to, de je bil zavoljo siljenja v Oglejski patriarhat v razperti s pravim papežem Evgenijem in od njega v cerkveno zakletev djan.

(Dalje sledi.)

Svetiga Avgušlina izpoved vere,

kar tiče gnado, v kateri in po kateri popolnamost vere obstoji.

(Za poterjenje v sveti veri.)

(Dalje.)

IX.

Poveljučujem torej tvoje sveto imé in te hvalim, Gospod, moj Bog iz celiga svojiga serca za to prečudno in neizrečeno sklenitev Božanstva s človeštvam v edinosti osebe, tako de ni eden Bog, drugi pa človek, temuč de je eden in tisti Bogčlovek in Človekbog, tvoj edini Sin, naš Gospod Jezus Kristus bil, on sam pravi in popolni Bog, pravi in popolni človek. De si je pa ravno po prečudnim ponižanji Beseda človek postala, se vunder nobena teh dveh prirod ni v drugo bitje spremenila. Skrivnost presvete Trojice se ni s kako četerto osebo pomnožila. Zakaj sklenjeno in ne razdeljeno je bitje Besede, Boga in človeka, tako de je to, kar je Bog od nas nase vzel, na njega prestopilo, in to, kar je vselej bil, tudi zmiraj ostalo, kar je bilo.

X.

O skrivnost prečudna! O zveza, ki se imenovati ne da! O prečudna in vekomaj vse ljubezni vredna dobrota Božje previdnosti! Saj še vredni hlapci nismo bili, in glej! otroci Božji smo postali, in sicer erbi Božji in soerbi Kristusovi.

Od kod nam to dojde? In kako smo to pravico zadobili? — Pa prosim te, narmiliši Bog Oče skoz narviksiga mašnika in sam veliki mašnik, ki se ti je v daritev dal, ker je dal svoje življenje za svoje ovce, skoz njega vpijem k tvoji dobroti in milosti, ne daj nam za tolike dobrote nehvaležnim biti. Zakaj tebi je vse mogoče, in nihče se ne more tvoji volji vstaviti. Kdo zamore očistiti njega, ki je v grehu spočet? Ali ne le ti sam? Ti si vsigamogočni Bog, ki opravičuje krivične, mertve oživlja, in grešnike spreobrača, de niso več grešniki. Tebi samimu je mogoče, iz terdiga kamnja otroke Abrahamove obudovati.

XI.

Ti Gospod, naš Bog, od kteriga vse dobro pride, izlij iz nebes doli v naše serca svojiga svetiga Duha, tolažnika, in stori, de spoznamo in častimo, kar je v tej visoki skrivnosti skritiga. Stori, de si imenitnost te visoke vrednosti s pobožnimi djanji in dobrim zadržanjem ohranimo. Stori, de vedno po stopinjah Kristusa tvojiga Sina, našiga

Gospoda, hodimo, v ponižnosti, poterpežljivosti, ljubezni, čistosti, priprostosti, nedolžnosti in v vsih svetih čednostih, ki tebi dopadejo. Daj nam gnado, stanovitno tvoji volji služiti, in daj nam blago, ki si ga pripravil tistim, ki te ljubijo, de bomo poslednjič po tvoji milosti vredni najdeni, pritiv zavezo s svojo glavo, ktere udje smo, kakor se je on sam ponižal, nam te obljubiti, ker je rekel: „Oče, jez hočem, de so ti, ktere si mi dal, tam s tabo, kjer sim jez, de vidijo moje veličastvo, kteriga si mi dal, ker si me ljubil pred stvarjenjem svetá (Jan. 17, 24.) „In drugokrat: „Ako mi kdo služi, pojdi za mano. In kjer sim jez, bo tudi moj služabnik. (Jan. 12, 26.) O dobrota, o ljubezen, o čast! Kakošna veči čast bi še zamogla biti, kakor de je služabnik tam, kjer njegovi gospod? Kakor de služabnik kraljuje z Gospodam? Kaj ti zamoremo, o Bog, poverniti za tako velike dobrote tvoje milosti?

Kako te hvaliti? Kako se ti zahvaliti? Ko bi tudi imeli učenost in moč zveličanih duhov, bi vunder ne zamogli ničesar poverniti, kar bi bilo taki veliki dobroti pristojno. Ko bi se tudi vsi udje našiga telesa v jezike spremenili, te po vrednosti hvaliti, bi tega naša majhinost vunder ne dosegla; zakaj tvoja neizrečena ljubezen, ki si jo nam skazal, presče daleč vsako znanje. Saj tvoj Sin, naš kralj, ni vzel na se nature angelov, temuč je izvolil rod Abrahamovi, in nam je v vsim enak postal, razun v grehu. Ko je torej nase vzel človeško naturo in ne angelsko, in jo poveličal z darom vstajenja in nevmerjočnosti, jo je s tem povzdignil čez vse nebesa in čez vse kore angelov, čez Kerubine in Serafine, in jo posadil na tvojo desnico. Njo (človeško naturo) hvalijo angeli, molijo oblasti, prednjo trepetajo moči; nebesa in kreposti nebes in zveličani Serafini jo poveličujejo s soglasnim radovanjem.

XII.

To je vse moje upanje, in vse moje zaupanje. Zakaj v tistim Kristusu-človeku je en del in tudi kri in meso nas vsakiga. Kjer del od mene kraljuje, tam jaz kraljujem. Kjer moja kri gospoduje, občutim, de jaz gospodujem. Kjer je moje meso poveličano, vidim, de sim jaz poveličan. Desiravno grešnik, vunder ne dvomim nad tem sodeleženjem gnade, in ko bi me moji grehi zadrževali, mi da pravico moje bitje, in ko bi me moji prestopki zaverгли, me ne zaverže naturalna zaveza. Zakaj, tako neusmiljen ni Gospod, de bi človeka pozabil, in se ne spomnil tistiga, ki ga sam nosi, tako de bi tega zavolj mene ne iskal, ki ga je zavolj mene na se vzel. Ne, tako neusmiljen ni Gospod, de bi ne ljubil svojiga mesa, svojih udov, svojiga osereja. V tem Bogu in Gospodu našim Jezusu Kristusu, v kterim smo od smerti vstali, smo tudi oživeli, v

njem gremo v nebesa, sedimo med nebeščani; naše meso nas ljubi. Naša kri v njem govori za nas. Mi smo sicer njegovi udje, njegovo meso, on je pa naša glava, kakor je zapisano: „To je tedej kost od mojih kosti, in meso od mojiga mesa (I. Mojz. 2, 23).“ in zopet: „Nihče nima nevolje zoper svoje lastno meso, temuč ga redi in skerbi za-nj“ (Efez. 5, 29). — Radujem in se veselim; hvalim, hvalim z ustmi in s srcem in z vso močjo, kolikor zamorem.

XIII.

Vsiganogočni Bog, kteriga usmiljenje je tako neizreceno veliko, de si nas po svoji preveliki ljubezni, s katero si nas ljubil, ko smo v grehah umerli, v Kristusu spet oživil, kteriga gnada nas je odresila, prosim te za te tvoje neprecenljive dobrote in ljubezni, ne daj, de bi tolikiga usmiljenja bili nevredni. Pošlji svojo moč in poterdi, kar si nad nami storil. Pripelji do konca, kar si nad nami začel, de popolno milost tvoje dobrote dosežemo. Daj, de skoz tvojiga svetiga Duha spoznamo, pa tudi častimo in sicer spodobno častimo to veliko skrivnost priserčne ljubezni, ki se je razodela v mesu, ki je bila opravičena v Duhu, se pokazala angelam, oznanovala ljudstvam, bila verovana na svetu, bila sprejeta v nebesih.

XIV.

Oj kako veliki dolžniki smo pred tabo, o Gospod, za tako visoko ceno odkupljeni, po tako veliki skrivnosti odreseni, s tako veliko dobroto zastonj oblagodarjeni! Kako smo vunder dolžni, revni mi, se te bati, te ljubiti, častiti, hvaliti in povelicevati, ker si nas na tako vižo ljubil in odresil, tako zaznamoval in tako visoko povzdignil. Komu je moč to z besedami izreči, ali le misliti zadosti? Tebi namreč smo vse dolžni, vse kar zamoremo, vse kar vemo, vse svoje življenje. Pa kdo glešta kaj, de bi ne bilo tvoje! Ti, o Gospod, naš Bog, od kteriga vse dobro pride, daj nam od svojih darov zavolj tebe in zavolj tvojiga svetiga imena, ki je nad nami zaklicano, de ti od tvojih darov in dobrot služimo in dopademo, in te vsaki dan spodobno hvalimo za tolike dobrote tvojiga usmiljenja. Zakaj drugači ti ne moremo dopasti in služiti ti, kakor le ed tvojih darov. Vsak popolin dar in vsako popolno darilo je od zgorej, pride od tebe, Očeta ljuči, pri kterim nobeniga premenjenja ni, in ne sence kakiga spreobračanja.

(Dalje sledi.)

I s k r a.

Kako hudo je posvetnešu.

Če je človek preveč posvetin, v Bogu in v veri ne tróhe veselja ne najde, veselje pa vender le hoče imeti: torej je toliko togotniga škripanja z zobmi in luskanja z žnablji, toliko serditiga vpitja nad tistimi, ki od lažnjivih in pregrešnih nasladnost odvracujejo, in k pravimu veselju v Bogu vabijo. Tudi neka žival renči, ako ji hočeš kost zmakniti, katero samogoltno gloda.

Darila za Dr. Ignacija Knobleherja,
misijonarja v srednji Afriki.

	Od poprej . . .	350 gld.	18 kr.
Gospod Lorenc Štupica, fajmošter v Godoviči	5	„	— „
— Luka Kopore, nar. starejši duhoven Ljubljanske škofije	1	„	— „
En ne imenovan iz Smartna per Liti	—	„	45 „
Dva duhovna iz Terzaške škofije	5	„	— „
Gospod Gregor Rihar in sestra	5	„	— „
— Jernej Arko, fajm. v Vodica	3	„	— „
— Jožef Fik, kaplan v Vodica	1	„	— „
— Valentin Rupař, duhoven v Šinkovimturnu	1	„	— „
„Posvečeno bodi tvoje ime“	1	„	— „
Gospod Adalbert Aihholcar, kaplan v Gorjah	5	„	— „
„Za tega imam tudi nekej“	10	„	— „
Gospod Martin Narobe, kaplan v Studencu	2	„	— „
— F. L., duhoven	1	„	— „
— Jožef Čermiel, fajmošter na Gorici	5	„	— „
— M. K.	2	„	— „
En duhoven iz Ljubljane	5	„	— „
Gospod F. A., duhoven	2	„	— „
— Fr. Ksav. Jelovšek, korar v Novim mestu	2	„	— „
— Jožef Žagar, fajmošter v Senuci	2	„	— „
— Jožef Merzel, fajmošter na Planini	3	„	— „
En duhoven iz Kočevja	1	„	— „
Gospod Vincenc Vovk, dehanť v Metliki	6	„	— „
— Franc Cerar, kaplan	2	„	— „
— Stanislaj Šrane, „	2	„	— „
— Janez Šular, „	2	„	— „
— Matija Menard, kaplan v Semiči	5	„	— „
Od bratovšine živiga Rozenkranca in scer:			
a) KL na Koroškim	5	„	— „
b) LK na Krajnskim: „Vsi, ki hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, bodo preganjanje terpelj“. II. Tim. 3, 12.	10	„	— „
Gospod P. H., duhoven	1	„	— „
Iz Jesenic	3	„	— „
En duhoven na Gorenskim	5	„	— „
En ne imenovan iz Halajna per Solimgradu	1	„	— „
Nekej farmanov iz fare sv. Križa per Turnu: „Radi stegnemo svojo rokó v Afriko do svojiga častiljiviga domorodca gosp. Dr. Knobleherja“	20	„	6 „
Gospod L. G., duhoven	2	„	— „
Skupej	477 gld.	9 kr.	